

ἀνδρός της ἀνάκλησιν, ἢ καὶ ἂν κατοικῆ ὁμοῦ με αὐτόν. Ἐκπνεούσης τῆς προθεσμίας ταύτης, ἢ γυνὴ τοῦ πρεσβευτοῦ ἐναπομένει ἀπλοῦν ἄτομον, ὡς εἰ ἐπανήρχετο εἰς τὸν τόπον αὐτῆς μετὰ τὴν ἀνάκλησιν τοῦ ἀνδρός της.

ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ ΤΟΥ Κ. J. AMPÈRE.

Εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Κ. Sainte-Beuve.

(Συνέχεια ἀπὸ φυλλ. 53.)

ΑΦΟΥ ἐπὶ ἐξ ὥρας ἐτρέχαμεν καλπάζοντες, ἐστάθημεν πλησίον πηγῆς τινος διὰ νὰ πῶμεν καφὲ καὶ νὰ καπνίσωμεν τὸν ναργιλέν. Ὅτε δ' ἐφιππέυσαμεν ἐκ νέου εἶδον μακρόθεν τοὺς μιναρβίδες πόλεως τινος ἧτις ἦτο ἡ Πρέχ. Ὁ Λαφονταῖνος ἀφοῦ ἀνέγνωσε τὸν Baruch ἔλεγεν εἰς ὅλους: « Ἀνεγνώσατε τὸν Baruch; » Καὶ ἐγὼ εἶμι πρόθυμος νὰ εἶπω εἰς ὅλους ἐκείνους, οἵτινες ἐπεσκέφθησαν τὰ μέρη ταῦτα τῆς Ἀνατολῆς: « Εἶδατε τὴν Πρέχ; » Ὀλίγοι ὅμως νομίζω θὰ εἶχον αὐτὸ τὸ εὐτύχημα, διότι ἡ Πρέχ εἶναι ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ τὴν ὁποίαν συνήθως ἀκολουθοῦσιν ἄλλ' εἰς τὰς περυστάσεις καθὼς καὶ εἰς τὰς τέχνας κερδίζουσι σχεδὸν πάντοτε οἱ ἀποκλίνοντες τῆς μεγάλης ὁδοῦ. Ἐπιμενάντες πεισματωδῶς νὰ διευθυνθῶμεν δεξιόθεν ἐκ τῆς Ἐφέσου πρὸς τὰς Σάρδεις, εἶδομεν ἐκ τούτου μίαν πόλιν καθαρῶς Τουρκικὴν, θέαμα τὸ ὁποῖον οὔτε ἡ Σμύρνη οὔτε αὐτὴ ἡ Κωνσταντινούπολις μᾶς παρέσχε. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται εἰς θέσιν θαυμασίαν· εἶναι δὲ κτισμένη ἀμφιθεατροειδῶς ἐπὶ τῆς καταφερείας ὄρους τινός, ὡς ἐκτίσθησαν εἰς τὴν ἐποχὴν των ἡ Ἐφεσος καὶ ἡ Μαγνησίαι· εἰς τοὺς πόδας της ἐκτείνεται πεδιάς ἐντελῶς καλλιεργημένη, ἀντικρὺ ὑψοῦται ἡ μεγαλοπρεπὴς σειρὰ τοῦ Τρωῶλου, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου εἶναι αἱ Σάρδεις καὶ ἡ Λυδία. Ὁ Τρωῶλος, τὸ προπύργιον τῆς Λυδίας, καθὼς λέγει ὁ Αἰσχύλος μετὰ μεγάλης ἀκριβείας· διότι ἡ σειρὰ αὕτη τὸσον μεγαλοπρεπὴς εἰς τὴν θέαν, μᾶς ἐφαίνετο ἀληθὲς τεῖχος, καὶ ἐσκεπτόμεθα μὲν τινος ἀνησυχίας, πόθεν ἐμέλλομεν νὰ τὴν διέλθωμεν.

Ἡ Πρέχ ἔχει περίπου τριάκοντα χιλιάδας κατοίκων, τὰ δύο τρίτα τῶν ὁποίων εἶναι Τούρκοι, τὸ δ' ἐπίλοιπον σύγκειται ἐξ Ἀρμενίων, Ἑβραίων καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξ Ἑλλήνων. Ἡ πόλις καὶ τὰ περίχωρα εἶχον τρόπον εὐπορίας καὶ εὐτυχίας ὁ-

στις μᾶς ἐξέπληξε. Ἐὰν ὄλαι αἱ ἐπαρχίαι τοῦ κράτους ἦσαν εἰς τόσον ἀνθηρὰν κατάστασιν, οἱ πόροι τοῦ κράτους τούτου θὰ ἦσαν ἀνώτεροι, καὶ τὸ μέλλον τῶν οικονομικῶν του ὀλιγώτερον ἐπίφοβον· ἀλλ' ὡς μᾶς εἶπον καὶ ὡς καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἠδυνήθημεν νὰ ἴδωμεν, εἶναι φανερὸν ὅτι ὁ καλὸς μας ἀπτήρ μᾶς ὠδήγησεν εἰς ἕν τῶν πλουσιωτέρων καὶ ὠραιωτέρων μερῶν τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Μία τῶν κυριωτέρων πηγῶν τοῦ πλοῦτου τῆς Πρέχ εἶναι τὸ ἐμπόριον τῶν σταφυλῶν, ἐκ τῶν ὁποίων κατ' ἔτος ἐξάγει πολλὰ ἑκατομμύρια. Οὗτοι εἶναι οἱ ἀμπελωνες τοῦ Τρωῶλου περὶ τῶν ὁποίων ἀναφέρει ὁ Ὅβιδιος Vineta Timoli.

Καθόσον ἐπλησιάζομεν εἰς τὴν Πρέχ, ἀληθῆς ὁδὸς ἀντικατέστησε τὰ σχολιὰ μονοπάτια, τὰ ὁποῖα διηγήσαμεν ἀπὸ τῆς Ἐφέσου, καὶ πεδιάδες καλλιεργημέναι, κῆποι, ἐξοχικαὶ οἰκίαι ἀνήγγελλον μεγάλην τινὰ πόλιν. Ἐφθίσκαμεν δὲ εἰς τὰς πρώτας οἰκίας τῆς Πρέχ εἰς ὄραν λίαν εὐνοϊκὴν. Ὁ ἥλιος πλησιάζων νὰ δύσῃ ὅπισθεν μας προσέβαλε διὰ ζωηροτάτου φωτός ἀκτινοβόλον τινὰ σειρὰν μινκρέδων λευκοφαίων μεταξὺ τῶν κυπαρίσσιων, καὶ τὰς οἰκίας διαφοροτρόπως πεποικιλμένας καὶ ἐσπαρμένας ἐν μέσῳ ὠραιωτάτων κήπων ἐπὶ τοῦ πρασινωποῦ πλευροῦ τοῦ ὄρους καὶ εἰς τὴν γόνιμον πεδιάδα ἧτις ἐξετείνετο μακρὰν. Ὅλαι αἱ μορφαὶ ἦσαν ἀκομψοί, ἀλλ' αἱ ἐνδυμασίαι ἦσαν μαγευτικαὶ καὶ ἀπέστραπτον εἰς τὴν λαμπρὰν αὐτὴν ἀτμοσφαῖραν. Ὁ ἀστυνόμος ἄνθρωπος κακοῦ ἐξωτερικοῦ φορῶν μόνος αὐτὸς τὸ ἀγεννὲς φέσιον ἀντὶ τῆς μεγαλοπρεποῦς σερόβιας, μᾶς ὠδήγησεν εἰς ἕν χάσιον, εἶδος ξενοδοχείου, κείμενον εἰς ἐξαισίαν τινὰ θέσιν, νεώτατον, καθαρώτατον καὶ εἰς τὸ ὁποῖον εὐρομεν σοφάδες καὶ τάπητας. Ὅλα τὰ δωμάτια ἐκοινώνουν μὲν μεγάλην τινὰ στοὰν ἀνοικτὴν καὶ ὁμοιάζον πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν καλούμενα loge· δὲν εἶχομεν μὲν τὰ ἀραβουργήματα τοῦ Ῥαφαήλου, ἀλλ' ὁ δριζων ὅστις μᾶς παρουσιάζετο ἐνταῦθα δὲν ἦτο κατώτερος ἐκείνου τὸν ὁποῖον θεωρεῖτε ἐκ τῶν παραθύρων τοῦ Βατικάνου. Μόλις τοποθετηθέντες, ἐτρέξαμεν ταχέως ἐνὸς στιγμῆς τινος ἡμέρας εἰσέτι ὑπελείποντο ν' ἀντιγράψωμεν ἐπιγραφὴν τινὰ τὴν ὁποίαν παρατηρήσαμεν ἐπὶ τινος μνημείου Ῥωμαϊκοῦ μεταβληθέντος εἰς κρήνην. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐπιχείρησις μᾶς ἐξετελέσθη ἐν τῷ μέσῳ πολυαριθμοῦ λαοῦ λίαν προσεκτικοῦ· αἱ μελαγχροιναὶ καὶ μέλαναι μορφαὶ ἐπροχώρουν καὶ ἐτριγύριζαν περίξ ἡμῶν μετ' ἐκπλήξως καὶ

περιεργείας. Γενικῶς οὐδὲν ἄλλο αἶσθημα κατεῖχεν ἐκείνους· γραιὴ τις ὁμως γυνὴ μοι ἔδειξεν ὅτι τὸ μίσος καὶ ὁ φόβος κατὰ τῶν Φράγκων ὡς μάγων δὲν ἦτο παράδοσις ἐντελῶς ἐξηλειμμένη· τὴν εἶδομεν πλησιάζουσιν μετὰ τινος προφυλάξεως, ὀπλιζομένην διὰ λίθου, οὐχὶ διὰ τὸν ξίφη ἐναντίον μας, ἀλλὰ διὰ κάθε ἐνδεχόμενον ὡς ὄπλον ἀμυντικόν, ὅπως ἡμεῖς ἐκάμαμεν ὅτε ἐμέλλομεν νὰ διέλθωμεν ἐνώπιον τῶν ἀφιλοξένων ἀγγίων τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ καλὴ γυνὴ οὕτως ὀπλισθεῖσα καὶ προφυλαττομένη ἐπροχώρησε πρὸς τὸν σωλὸν, ὅστις μᾶς περιεκύκλου, ἐδράξατο νέου τινὸς δεκαεξαετούς ὡς ἔγγιστα καὶ τὸν ἔφερεν οὕτω σύρουσαν αὐτὸν μέχρι τῆς οἰκίας τῆς, ἣτις ἦτο ἐκεῖ πλησίον, ὁμιλοῦσα μὲ ὕφος πολὺ ὠργισμένον καὶ συνοδεύουσα μάλιστα τὰς μητρικὰς ἐπιπλήξεις τῆς μετὰ τινων κτυπημάτων καλῶς ἐφρμυζομένων. Ὁ νέος, ἐξυπνος ὀλίγον, ἐγάλα ὑποχωρῶν καὶ ἐσρέφετο πρὸς τὰ περίεργα θηρία· ἀλλ' ἡ μήτηρ δὲν ἤκουε τῶν περιγέλων μας. Μοι· ἐφαίνετο ὅτι ἔβλεπον τροφὸν τινὰ σύρουσαν καὶ κτυπῶσαν παιδίον, τὸ ὁποῖον ἐπλησίασε πολὺ πρὸς ἐπικίνδυνόν τι ζῶον.

Ἐσπεύσαμεν μετὰ ταῦτα νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὰς κεντρικωτέρας ὁδοὺς τῆς πόλεως, διὰ νὰ ἴδωμεν τὴν στιγμήν καθ' ἣν διακόπτεται ἡ σκληρὰ νηστεία τοῦ βραμζιάνου, καὶ νὰ διασκεδάσωμεν. Τὴν στιγμήν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἀναγγέλλει κρότος πυροβόλου, τὰ καφρνεῖα πληροῦνται ὑπὸ τῶν πιστῶν μουσουλμάνων, οἵτινες τρέχουσι νὰ ἀναπληρώσωσι διὰ μιᾶς τὴν ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας ἕνεκα τῆς τεσσαρακοστῆς ἀπολεσθεῖσαν εὐχαρίστησιν ταύτην. Ἐκαθήσαμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς μετὰξ' τοῦ ποικίλου καὶ ἡσύχου ἐκείνου πλήθους τοῦ βρωφάντος μεθ' ἡδύτητος τὸν καφρὲ καὶ καπνίζοντος τὸν ἀνατολικὸν καπνὸν, καὶ προσπαθῶσαμεν τὴν προσοχὴν μας εἰς σωρὸν τενα Τούρκων συνηθροισμένων ἐπὶ τῆς αὐτῆς ψάθης καὶ ποιοῦντα, ὡς λέγει ποιητικῶς ὁ Κ. Αζμαρτίνοσ, «Νὰ μορμυρίζῃ τὸ χλιερὸν ὕδωρ εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ναργιλέ.» Ἡ νύξ ἦτο εὐχάριστος, νύξ τῆς Ἰωνίας· ὅλοι οἱ μιναρέδες ὕψωσαν εἰς τὸ σκότος τὴν ἐναέριον φωταψίαν των καὶ ἔδειδον εἰς ὅ, τι μὲ περιεκύκλου τὸ φαντασικὸν θέλημα τῶν ἐνὸς καφρνεῖου τῆς Χαλιμᾶς.

Τὴν ἐπαύριον, ἐξηπλωμένοι ἐπὶ τῶν ἐμπροσθιν τῶν παραθύρων μας σοφάδων, διήλθωμεν ὅλην σχεδὸν τὴν πρωΐαν διὰ νὰ κίμωμεν τὸ κέρι μας. Ἀγνωεῖτε ἴσως, φίλε μου, τί σημαίνει ἡ ἀνεξήγητος· εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας αὕτη λέξις· τὸ

far-niente τῶν Ἰταλῶν εἶναι σιὰ του μόνον· δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ πράττει τις τίποτε, ἀλλὰ πρέπει νὰ κατέχεται ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀπραξίας του. Εἶναι τι ὁμοιοῦσον πρὸς τὴν γαλήνην τῶν εὐτυχῶν ψυχῶν, εἶναι ἡ εὐχαρίστησις τοῦ νὰ αἰσθάνηται τις ἑαυτὸν ἀπρακτοῦντα, μᾶλλον δὲ τοῦ νὰ αἰσθάνηται τις ἑαυτὸν μὴ ὑπάρχοντα.

Μετὰ τινὰ ὥρων θυσίαν εἰς τὴν σπουδαίαν ταύτην ἐνασχόλησιν διευθύνθημεν εἰς τὸ παζάρι. Ἐκεῖ συνητήσαμεν ἔμπορὸν τινὰ Ἕλληνα ὅστις μᾶς προσκάλεσεν εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ μᾶς δείξῃ ἀρχαιότητας, αἵτινες συνέκειντο ἐκ δύο ἀναβολῶν χρυσομένων καὶ πεποικιλμένων διὰ τινος αὐτοκρατορικοῦ ἀετοῦ, καὶ ἐκ νομισμάτων τινῶν ἀνευ ἀξίως. Ὁ, τι μᾶς ἐνεποίησε περισσοτέραν ἐντύπωσιν καὶ τῶν ἀναβολῶν καὶ τῶν νομισμάτων, ἦτο τὸ ἐσωτερικὸν τῆς οἰκίας τοῦ Ἕλληνοσ τούτου. Ἡ ὥραία καὶ νέα σιζυγὸς του ἴστατο ἐρθῆ κατὰ τὸ ἔθιμον τῆς Ἀνατολῆς, ἐνῶ ἡμεῖς ἐκαθήσαμεν πλησίον του εἰς τὸν σοφᾶν· ἐκείνη μᾶς ἔφερε τὸν καφρὲ καὶ τὰ γλυκύσματα, ἐνῶ βρωμαλαῖον τετραετὲσ παιδίον, τοῦ ὁποῖου ἡ θέλησις ἐφαίνετο ἀποφασιστικὴ, ἐπέμενε, μ' ἕλασ τὰς πατριὰς ἐπιπλήξεις, νὰ σηκώσῃ καὶ νὰ φέρῃ τοῦσ παμμεγέθεισ ἀναβολαῖσ, οἵτινεσ εἰκοσάκισ παρ' ὀλίγον νὰ τοῦ ζουλιζῶσι καὶ νὰ τοῦ κόψωσι τοῦσ πόδασ. Βλέποντεσ τὸν ἥλιον χαμηλόνοντα πρὸς τὸν ὀρίζοντα, ἐσπεύσαμεν νὰ ἀναβῶμεν πρὸς τὰ ὕψη τὰ ὑπερκεῖμενα τῆσ πόλεωσ διὰ νὰ ἴδωμεν τὴν ὠραιοτάτην θύσιν τοῦ ἡλίου. Τὰ πρασινωπὰ ταῦτα ὕψη μοι ἀνεμίμνησκον ἐκείνα τῶν Capo di Monte ἀνωθεν τῆσ Νασιπόλεωσ. Ἐφθάσαμεν δ' ἐκεῖ ἀφοῦ περιεπλανήθημεν εἰς τὰς κρημνώδεισ καὶ σκολιὰς ἐκείνασ ὁδοὺσ, καὶ ἀφοῦ εἰστήθαμεν δισ καὶ τρισ ἀπὸ ἀπροσεξίαν εἰς οἰκίαν Τουρκικὰσ, τῶν ὁποίων αἱ γυναῖκεσ ἐξέβαλαν ὀξείασ φωνὰσ καὶ μᾶσ ἀπέτεινον ἐκ τῶν παραθύρων, διὰ τόνου πολὺ ζωηροῦ, ὕβρεισ πιθανῶσ πολὺ σοβαράσ, τῶν ὁποίων εἴμεθα πάντῃ ἀθῶοι. Ἐπὶ τέλουσ ἐξήλθομεν τοῦ λαθυρίθου τούτου, καὶ ἡ πόλις μᾶσ ἐφάνῃ βροδόχρουσ, ἐξεναντίας δὲ ἡ κεφαλὴ τοῦ Γρωῦλου ἐκαλύπτετο ἀπὸ σκιερᾶσ καὶ φλοῶδουσ δαμάχλησ. Ἐνῶ ὁ Merimée ἰχνογράφει τὸ μεγαλοπρεπέστατον τοῦτο πανόραμα, ἀξιωματικὸσ τισ Τουρκοσ ὅστισ διέβαινον ἐσταμάτησε καὶ μᾶσ ἀπέτεινε λόγουσ τινασ, ἐκ τῶν ὁποίων δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐνοήσω εἰμὶ τὴν λέξιν Καπετάν, ἕνεκα ἴσωσ τῆσ ἐρυθρᾶσ ταινίασ μου, καὶ Μοσκῶδ. Πιθανῶσ μᾶσ ἐξελίμβανεν ὡσ μηχανικοὺσ Ρώσσοσ ἀσχολουμένοσ

εις σχεδιογράφησιν τοῦ τόπου. Ἡ Ῥωσία εἶναι μίξ πρόληψις καὶ ἀνηυχία αἰώνια εἰς ὅλους τοὺς προκισμμένους μέτινα πρόγνωσιν.

Ἀφοῦ τὴν πρῶταν εἶδομεν τὸ ἐσωτερικὸν τῆς οἰκίας ἀπλοῦ τινος βαγιά, ἐμέλλαμεν τὸ ἐπέρας νὰ ἴδωμεν καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πρώτης Τουρκικῆς οἰκίας τοῦ τόπου. Εἰς ἐκ τῶν ἵππων τοὺς ὁποίους εἶχομεν ἐκμισθώσαι εἰς Σμύρνην, καὶ ὅστις κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεώς μας ἦτο προφνωῶ ἀκατάλληλος διὰ ταξείδιον, εὐρίσκετο ἤδη ἐντελῶς ἀνίκκος, νὰ βαδίσῃ ἠθέλαμεν λοιπὸν νὰ λάβωμεν παρὰ τοῦ διοικητοῦ πιστοποιητικὸν ἀποδεικνύον τὴν ἀνικανότητά του ταύτην, διὰ νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ ἐν τῇ ἐπιστροφῇ μας κατὰ τοῦ ἐνοικιαστοῦ τῶν ἵππων, ὅστις μᾶς εἶχεν ἀπατήσαι. Πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τοῦτο ἐζητήσαμεν νὰ παροῦσιασθῶμεν εἰς τὸν διοικητὴν, ὅστις μᾶς ἐδέχθη, καὶ τὸ ἐπέρας τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ αἰτία νὰ γνωρίσωμεν ὅτι δύναται νὰ ὀνημασθῇ νομαρχία Τουρκικὴ. Ἡ αὐτὴ ἐφωτίζετο, ἐκ τινος τεμαχίου ἐλάτης ἣτις ἔκαιεν εἰς τὸ μέσον. Πληθὺς ἀνθρώπων προσκεκολλημένων εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν ἐπλήρου ὁστὸν τινὰ ἐξωτερικὴν διήλομεν λοιπὸν διὰ τοῦ πληθους ἐκεῖνου καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς τοῦ διοικητοῦ, ἐνθα τὸν εὔρομεν καθήμενον κατὰ τὸ Τουρκικὸν ἔθιμον οὐχὶ ἐπὶ τοῦ σοφᾶ, ἀλλὰ κατὰ γῆς ἐπὶ προσκεφάλων τὸν ἐχαιρετήσαμεν καὶ ἐκαθήσαμεν ἐπὶ τῶν ἐδρῶν, μεγάλα δὲ κανδηλέρια τεθειμένα κατὰ γῆς καὶ φέροντα ἀλλεϊματοκήρια μᾶς ἐφώτιζον ὁ διοικητὴς εὐχαρίστως μᾶς ἔδωκε τὸ πιστοποιητικὸν ὅπερ ἐζητοῦμεν καὶ μᾶς ἐπεριποιήθη πολὺ, ἀλλ' ἰδέα τις περὶ τῆς Ῥωσίας τὸν κατέειχε, διότι μᾶς ἠρώτησεν ἐὰν θὰ μεταβῶμεν εἰς Πετροῦπολιν. Τὸ βέβαιον δμως εἶναι ὅτι δὲν δύναμικι νὰ σᾶς δώσω ἀκριβῆ ἰδέαν τῆς συνομιλίας μας, διότι ἐγένετο διὰ τοῦ διερμηνέως Marchand, καὶ ὑποψιάζομαι πολὺ ὅτι οὗτος ἐπρόσθετεν ἰδικὰ του εἰς τὴν ὁμιλίαν τοῦ διοικητοῦ ὅταν δὲ ἡμεῖς τὸν ἐπεφορτίζαμεν νὰ μεταδώσῃ φράσεις μας τινὰς εἰς τὸν διοικητὴν, ὡμίλει ὡς ἐκ στόματός μας ἐν τέταρτον.

Τὴν ἐπαύριον προμηθευθέντες μὲ νέον ἵππον ἐξηκολουθήσαμεν τὴν ὁδοπορίαν μας πρὸς τὸ Βεργίρι χωρίον κείμενον εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Τρωλοῦ. Τὴν ἡμέραν ταύτην καθ' ἣν ὠδοιποροῦμεν διαρκῶς εἰς πεδιάδα δὲν εἶδομεν οὐδὲν ἀξιοσημείωτον ἐκτὸς τοῦ ὄριζοντος εὐχαρίστου πάντοτε εἰς τὴν ὄρασιν, ὡς λέγει ὁ Φενελῶν. Ἀφοῦ διήλομεν διὰ τινος χωρίου ὅπου εἶδομεν πλάτανον ἔχοντα

σαράντα ποδῶν περίπου περιφέρειαν, καὶ διέβημεν διὰ τῆς μικρᾶς πόλεως Βαϊνδῖρ, ἣτις μᾶς ἐφάνη ἐμψυχωμένη ὑπὸ ἐνεργητικοῦ ἐμπορίου καὶ πλήρης ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βαφείων, ἐφθάσαμεν περὶ τὴν τετάρτην ὥραν εἰς Βεργίρι. Ἐνταῦθα ὁ τόπος ἤλλαζεν ἐντελῶς ὄψιν καὶ ὅσον ἐπλησίαζομεν πρὸς τὸ ὄρος, ἐλάμβανε τὴν θέαν τῆς Ἐλβετίας ἀλλὰ ποτὲ χεῖμαρρος τῆς Ἐλβετίας δὲν ἔλαβε σπινθῆρα τινὰ τῆς καμίνου ταύτης, ἣτις ἀντανάκλα τὰς πορφυροειδεῖς φλόγας τῆς εἰς τὸ βράκιον τοῦ Βεργίρι. Εἰς τὸ χωρίον τοῦτο εἶχομεν εἰς τὴν διάθεσιν μας ὀλόκληρον τὴν οἰκίαν Ἑλληνὸς τινος. Αἱ γυναῖκες δὲν ἦσαν κεκαλυμμέναι, ἀλλ' ἴσταντο παράμερξ καὶ ἀπέφευγον νὰ δεικνύουν τὸ πρόσωπόν των. Δύο πράγματα μὲ προσέβαλον εἰς ταύτην τὴν οἰκίαν. Εὔρον βιβλίον τι τυπωμένον μὲ χαρακτηριστὰς Ἑλληνικοῦς, τὸ ἦνοιξα ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐνοησῶ λέξιν παρετήρησα λοιπὸν ὅτι τὰ Ἑλληνικὰ ταῦτα ἦσαν Τουρκικὰ ἦτο μετάφρασις τις τουρκικῆ τῶν ψαλμῶν τυπωμένη μὲ γράμματα Ἑλληνικὰ. Ὑπῆρχον λοιπὸν ἐκεῖ Ἑλληνες ὁμιλοῦντες τὰ Τουρκικὰ καὶ μὴ γράφοντες αὐτὰ; ἢ μᾶλλον μήπως ἦτο εὐσεβὴς τις πανουργία τῶν ἱεραποστολῶν, διὰ νὰ διαχύσωσιν εἰς τοὺς ὑποτεταγμένους εἰς τοὺς ὀσμυλῆδες τόπους μεταφρασίαν τινὰ Τουρκικὴν τῶν ἁγίων βιβλίων χωρὶς νὰ ἐφελεύσωσι τὴν προσοχὴν, καὶ χωρὶς νὰ προξενήσωσιν εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν δυσἀρέσκειαν, τοῦ νὰ ἴδωσι τὴν γλώσσαν τοῦ Μωάμεθ μεταχειριζομένην εἰς τὴν μετάφρασιν τῆς Βίβλου; Τὸ ἄλλο περιεργον ἦτο ἰχνογράφημα τι χονδροειδῶς εἰκονισμένον ἐπὶ τοῦ τοίχου καὶ περιτάνον δύο πλοῖα. Εἰς τὴν πρῶταν τοῦ ἐνός τῶν δύο ἀνθρωπὸς τις ὠπλισμένος μὲ σπάθην ἔθετε πῦρ εἰς τὸ ἄλλο μικρότατον πλοῖον, ἀνῆκον εἰς τοὺς Τούρκους ἄνωθεν δὲ τοῦ πρώτου ἦτο γεγραμμένον **Mayra le Magne**. Εἰς τὴν χονδροειδῆ αὐτὴν παράστασιν τοῦ θριάμβου ἐνός πειρατοῦ συντρίβοντος οὕτω διὰ τῆς ὑπεροχῆς του ἐν πλοῖον τουρκικόν, ὑπῆρχεν αἰσθημὰ τι συμπαθείας προφνωῶς διὰ τοὺς παλαιούς ἀγῶνας τοῦ Μάγνου ἐναντίον τῆς Πύλης συνεκινήθη πολὺ, ἐννοεῖται, εὐρὼν τὴν συμπάθειαν ταύτην οὕτως ἐκφραζομένην εἰς τὴν καρδίαν τῆς Τουρκίας. Μοι ἐφαίνετο ὅτι ἀνεγίνωσκον ἐκεῖ διαμάρτυρησιν τινὰ καὶ φοβερισμόν τῶν βαγιάδων τῆς Ἀσίας κατὰ τοῦ ζυγοῦ τῶν κυρίων των.

Μᾶς ὑπελείπετο εἰσέτι νὰ διαβῶμεν τὸν Τρωλὸν καὶ νὰ ζητήσωμεν πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τὰ Σάρδεῖς καὶ τῶν ὁποίων μόλις τὸ ὄνομα ὑπάρχει καὶ

τοῦτο ἠλλοιωμένον εἰς Σάρτ' ἀλλὰ περὶ τῆς θέσεώς των διαφωνοῦν, καθ' ὅσον δὲν ὑπάρχει οὔτε πόλις οὔτε χωρίον εἰς τὴν θέσιν ἔνθα ὑπῆρχεν ἡ πρωτεύουσα τοῦ Κροῖσσου. Ἀφοῦ ἀνέβημεν ἐπὶ τρεῖς ὥρας διὰ δρομίσκων λίαν ἀποτόμων ἐφθάσαμεν εἰς ὄροπέδιόν τι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι μικρόν τι χωρίον ὁμώνυμον τοῦ ὄρους αὐτοῦ Ποστ-δαγ. Τὸ εὔρημεν ὁμῶς ὄλιως ἔρημον, διότι οἱ κάτοικοι μόνον τὸ θέρος μένουσιν ἐκεῖ, τὸν δὲ χειμῶνα καταβαίνουν εἰς τὸ Βεργίρ, ὀνομάζουσι δὲ χειμῶνα τὴν ὥραιαν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐταξιδεύομεν. Ἐκεῖ ἐνόμιζον ὅτι εὑρίσκομαι εἰς Ἄλπην τινα τῆς Ἑλβετίας μεταξὺ τῶν καλυθῶν ἄλλοτε δ' ἐφανταζόμεθα ὅτι ἤμην εἰς Γαλλίαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν λιβαθίων τούτων περιτριγυρισμένων διὰ ξηρῶν τοίχων πετρίνων καὶ καταρῦτων καρυδιῶν, λευκῶν, καὶ ἰτεῶν. Ἡ ἰδέα τῆς πατρίδος αὐτῆς τὴν ὁποίαν ἀποφεύγει τις ὅταν ταξιδεύῃ εἶναι γλυκεῖα ὅταν τὴν ἀνευρίσκῃ.

Ἀνεχωρήσαμεν ἀργὰ ἐκ τοῦ Ποστ-δαγ, ἕνεκα τοῦ Ἀχμέτ καὶ τοῦ Marchand οἵτινες ἤθελον νὰ μᾶς βιάσῃσι νὰ σταματήσωμεν καθ' ὁδόν, ἔδωκε λοιπὸν ὁ ἥλιος ὅτε ἤρχισαμεν νὰ καταβαίνωμεν τὴν ἀντίθετον πλευρὰν τοῦ Τμῶλου. Ἀφοῦ ἀφήσαμεν τοὺς ἵππους καὶ τὰ πράγματά μας ὑπίσθην ἤρχισαμεν νὰ προχωρῶμεν πεζοὶ πρὸς τὴν πεδιάδα τῶν Σάρδεων διὰ μέσου ἀναριθμητῶν ἐλιγμῶν ἐνός μονοπατίου ὑπερκειμένου διαρκῶς ὠραιότατων χαρδρῶν τῶν ὄρεων. Ἡ νύξ μᾶς κατέλαβεν εἰς δάσος τι ἐκ πευκῶν, τὸ ὁποῖον ὠμοίαζε πολὺ πρὸς ὠραιότατον ἀγγλικὸν κήπον, ἐξηκολουθήσαμεν λοιπὸν τὴν πορείαν μᾶς, φωτιζόμενοι ὑπὸ τῆς λάμψεως τῆς σελήνης. Ἐπὶ τέλους μᾶς ἐφθασαν καὶ οἱ ἵπποι καὶ ἐν ἤρχισαμεν νὰ εὔρωμεν σταθμὴν τινα στρατιωτῶν ὅπου ὁ Marchand προὔτιθετο νὰ μᾶς κάμῃ νὰ διανυκτερεύσωμεν. Ἀλλ' εἶχομεν ἀποφασίσει νὰ φθάσωμεν εἰς τὰς Σάρδεις ἢ ὅπου ἠδυνάμεθα πλησιέστερον, ὥστε χωρὶς ν' ἀκούσωμεν τίποτε, ἐξηκολουθήσαμεν τὴν πρὸς τὰ ἐμπρὸς πορείαν μᾶς, ἔχοντες ὡς ὀδηγὸν τοῦ δρόμου στρατιώτην τινα, ὅστις ὠδήγει τὸν ἵππον μου ἐκ τοῦ χαλινοῦ, καὶ μοι ἀπέτεινε συχνὰ τὸν λόγον τουρκιστ', χωρὶς νὰ δύναται νὰ πεισθῇ ὅτι δὲν ἐνόουν οὐδὲ λέξιν ἐξ ὅσων μοι ἔλεγε.

Ἡ θέσις μᾶς ἦτο ἀληθῶς παράδοχος. Βαδιζόντες εἰς τὰς ἐννέα ὥρας τῆς νυκτὸς εἰς δρόμον ὅστις ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀνεμινύετο μετὰ ἀποζηρηνθείσης τινος κοίτης χειμάρρου διὰ μέσου λίθων καὶ βράχων, ἐφωδιασμένοι μὲ ὀδηγὸν τὸν ὁποῖον δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ἐνοήσωμεν, καὶ διευ-

θυνόμενοι εἰς ἀνακάλυψιν τόπου ἀκατοικήτου, ὅπου ἐμέλλομεν νὰ διανυκτερεύσωμεν, ἄλλην ἐλπίδα δὲν εἶχομεν παρὰ τὴν ἀέθβαιον φιλοζενίαν τῶν Τουρκομάνων τῶν ὁποίων εἶδομεν τὰς πυρὰς λαμπούσας ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐπὶ τῆς πεδιάδος, ὅτε ἐφθάσαμεν τέλος πάντων εἰς τὸν σκοπὸν μᾶς μετὰ ταχέαν καὶ ἐπίπονον πορείαν πέντε ὥρων. Ἐκεῖ ἐμείναμεν περιμένοντες τοὺς ἵππους, τὸν ἀγωγιάτην τὸν διερχομένον, τὰς μετεώρους κλίνας μᾶς καὶ τὰς προμηθεύσας μᾶς διὰ τὰ δειπνήσωμεν. Ὁ Σολιμάν (οὕτως ὀνομάζεται ὁ Τοῦρκος στρατιώτης ὅστις μᾶς συνώδευσεν), ὠραιότατος καὶ κάλλιστος νέος καὶ τόσο ἀκριβῆς εἰς τὸ ἔργον τοῦ ὅσον ὁ Ἀχμέτ ἦτο φιλόσοφος, βλέπων ὅτι ἀφιππεύσαμεν ἔκαμε τὸ αὐτὸ καὶ μᾶς ἀπέτεινε, κατὰ τὴν συνήθειάν του, λόγους τινὰς τουρκιστ' μετὰ ταῦτα, ὅπερ ἦτο καὶ τὸ καλλίτερον, μᾶς ἔδειξε διὰ σημείων, δεικνύων τοὺς γυμνοὺς πόδας του, ὅτι οἱ σκύλοι τῶν Τουρκομάνων οἵτινες ἐγαύγιζον εἰς τὰ περίξ ἠδύνατο νὰ φάγουν καὶ τοὺς ἰδικούς μᾶς πόδας. Ἀφοῦ μᾶς εἶπε ταῦτα, τὰ ὁποῖα καὶ ἐνόησαμεν ἐκάθησε σταυροποδητὴ καὶ ἤρχισε νὰ καπνίζῃ.

Ἐπὶ τέλους ἐφθασε καὶ ἡ μικρὰ μᾶς συνοδεία καὶ συνητήσαμεν ὀλίγον παρέκει ἄλλον σταθμὸν στρατιωτικόν, ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖ ἐπιπροφορήθημεν ἀκόμη ἀκριβῶς περὶ τῆς θέσεως τῶν Σάρδεων. Οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι τὸ Σάρτ ἦτο εἰς βολὴν πιστολίου, ἄλλοι δὲ ὅτι ἀπέχετο δύο ὥρων δρόμου. Ἐπὶ τέλους μᾶς εἶπον ὅτι ὑπῆρχε μῦλος τις ἔνθα ἠδυνάμεθα νὰ διανυκτερεύσωμεν. Ταύτην τὴν πληροφορίαν λαθόντες ἐφιππεύσαμεν καὶ ἀφοῦ διέβημεν πολλοὺς ξηροχειμάρρους, μετὰ τὴν ἀποποίησην καταλύματος παρὰ τοῖς Τουρκομάνοις, ὡς καὶ τὴν πρῶτην παρὰ τοῖς Ταρτάροις, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν μῦλον. Ἡ τύχη καὶ ἡ ἐπιμονὴ μᾶς εἶχαν κελῶς ὀδηγήσει εἰς μεθὰ ἄνωθεν τῆς ἀκροπόλεως τῆς ἀρχαίας πρωτεύουσος τῆς Λυδίας.

Ὁ μῦλος οὗτος ἀνήκειν εἰς δύο Ἕλληνας, ὁ εἰς τῶν ὁποίων κοιμώμενος εἰς τὸ ὑπαιθρον ἐπὶ μιᾶς ψάθης, ὡς βεβαίως δὲν εἶχε ποτὲ κοιμηθῆ ὁ προκάτοχος τοῦ Κροῖσσου, δυσπρεστέθη πολὺ ἀφιππίσθεις εἰς τὸν πρῶτόν του ὑπνον ὑπὸ διαβατῶν, οἵτινες ἤρχοντο τὴν δεκάτην ὥραν τῆς νυκτὸς νὰ κτυπήσωσι τὴν θύραν τοῦ μύλου του, ὀλίγον ἐκτεθειμένου, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, εἰς τοιαύτας ἐπισκέψεις. Δὲν εἶχε λοιπὸν ὄρεξι νὰ μᾶς δεχθῇ εἰς τὸν μῦλόν του, ἀλλ' ὁ Marchand ἐθύμωσε καὶ τοῦ εἶπε μετὰ τινος σοφρότητος καὶ πεποιθήσεως ἀληθῶς κομικῆς: «Πῶς τοι μᾶς καὶ ἀποποιεῖται

νά δεχθῆς· εἰς τὸν μῦλον σου ἐπὶ πληρωμῇ τοὺς ἐνδόξους αὐτοὺς ξένους;» Ἐὰν ἦτο Τουρκικὸς, ἐνόου τὴν ἀποποιήσιν σου· ἀλλ' εἰς Ἑλλήν ῥαγίτις! Εἰς Ἑλλήν! ἐπανελάβην μετ' ἀγκυρακτήσεως. Ὁ ξενοδόχος μὰς ἐνόησεν ὡς φαίνεται· τὸ δίκαιον καὶ ἐρῆν τὸ πρᾶγμα· διότι μὰς διέταξε νὰ καθήσωμεν εἰς ἐν δωμάτιον, ὅπου ὁ ἀδελφός του φιλοξενώτερος αὐτοῦ, ἢ ἕως εἰδηλονέστερος τῶν καθηκόντων τῶν βραγιάδων πρὸς τοὺς ἐνδόξους ξένους τοὺς φέροντας μπουγιουρδὶ, μὰς εἶχεν ἤδη εἰσᾶξει. Παροῦθις ἦν αἶψα πῦρ ἂν τῆς ὁποίας εἶχομεν ὄλοι ἀπόλυτον ἀνάγκην, διότι εἴμεθα ἐν τῷ μέσῳ βάλτων, καὶ ποτέ μου δὲν εἶχον ἀκούσει νὰ κοῦζωσι τόσοι βάρηχοι συγχρόνως· διανεμικτες δὲ εἰς ὅλους σιγάρα, πρᾶγμα τὸ ὅποιον εἶναι ἄγνωστον εἰς τὰ θάρβαρα αὐτὰ μέρη, προσφωκισθῆμεν μετὰ τῶν ξενοδόχων μὰς καὶ περῆλθεν ἡ δυσκρέσκεια. Ἡμεῖς δὲ ἤμεθα λίαν εὐχαριστημένοι περατώσαντες σχεδὸν τὴν ἐκδρομὴν μὰς καὶ πλητίζοντες εἰς τὸ τέλος εἰς τὸ ὅποιον εἶχαμεν ἀπελπισθῆ ὅτι θὰ ἐφθάνομεν.

Τὴν πρώτην τῆς ἐπαύριον ἐγεθθίντες εἶδομεν μετὰ μεγάλης χαρᾶς ὅτι ὁ μῦλος ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἴμεθα ἔκειτο ἀκριβῶς εἰς τοὺς πόδας τοῦ ὑψικουρῶρου ὄρους ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑψοῦνται τὰ τεῖχη τῆς ἀκροπόλεως τῶν Σάρδεων. Ἡρχίσμεν λοιπὸν ἀναζητοῦντας ὁδὸν τινα διὰ ν' ἀναβῶμεν ἐκεῖ, ἐφαίνετο ὁμῶς τοῦτο ἀδύνατον. Ἡστὲ ἀκρόπολις δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπερασπισθῆ ὑπὸ τῆς φύσεως καλλίτερον ἐκείνης τοῦ Κροίσου. Τὸ ὄρος ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι κτισμένη εἶναι ἐν εἶδος πλακοῦντος ἀμυλώδους με πλευρὰ ἐντελῶς κάθιστα καὶ μεγαλοῦψῃ. Ἰσως δὲ ἡ τέχνη κατέστησεν ἀποτομώτερα ἀκόμη τὰ πλάγια τῆς ἀκροπόλεως τὰ πρὸς τὴν πεδιάδα τὴν διαβρεχομένην ὑπὸ τοῦ Ἑρμου. Ὅπως καὶ ἄλλῃ εὐρέθημεν στενοχωρημένοι ἐνώπιον τοῦ κατὰ πολλὰς ἐκκοντάδας ποδῶν ὑψηλοῦ τούτου τεύχους. Μετὰ δὲ διαφόρους προσπαθείας ἀναφθεῖς, ἀνεκαλύψμεν μονοπάτιόν τι στενὸν τὸ ὅποιον ἐφαίνετο ἐνοῦν ὁμοῦ πολλὰς πυραμίδας ἐχούσας τοίχους ἀποτόμους καὶ συνήθως καθέτους ὡς ἐκεῖνους τοῦ ὄρους. Ἠκολουθήσαμεν τὸ εἶδος τοῦτο τῆς γαφύρας τῆς ἄνευ παρατειχιῶν, καὶ καταρθώσαμεν οὕτω νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν.

Ἦτο τῷ ὄντι μεγαλοπρεπὲς θέαμα καὶ λαμπρότερον πάντων τῶν ὄσων εἶχομεν ἰδεῖν, ἐπομένως δὲ καὶ πλέον ἔτακτον. Πανταχόθεν ὑψοῦντο ὑπὸ τοὺς πόδας μὰς κοκκινωπλὶ πυραμίδες ἐν ἀταξίᾳ, αἱ μὲν ἐπὶ τῶν δὲ, σχεδὸν ὡς πυραμίδες ἐκ σω-

ρῶν πάγων. Ἀφ' ἐνὸς τὰ πρασινωπὰ στρώματα τοῦ Τρωάου ἐχαμήλωνον ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὴν πεδιάδα· ἀφ' ἑτέρου ἐφαίνετο ἡ πεδιάς ἐστεφανωμένη ἐξ ὄρεων, ἡ λίμνη τῶν Ζυγῶν, καὶ οἱ γήλοφοι τάφοι τῶν ἀρχαίων βασιλέων τῆς Λυδίας. Ἡ πεδιάς αὕτη, ἡ λίμνη, ὁ ὄριζον, τὸ πλῆθος τοῦτο τῶν κορυφῶν, αἵτινες ὠμιάζον πρὸς μεγάλα κύματα ἐξ ἐρυθρᾶς ἄμμου ὑψωμένα καὶ συνδεδεμένα ὡς ἐκ θύμματος· εἰς τοὺς πόδας τῶν ὁ Πακτωλὸς καὶ ἐπὶ τῶν ὄχθων του τὰ ὠραία ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Κυβέλης, ἡμεῖς αὐτοὶ ἐπὶ τέλους μεμωνωμένοι καὶ μετέωροι ὑπεῖνω τῆς θυμασίας· ταῦτις σκηνῆς, τὰ πάντα συνέτεινον ἐπὶ τὸ ν' αὐξήσωσι τὴν ἐντύπωσιν ἣν μὰς ἐπροξένησε κατὰ πρῶτον, καὶ ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐμείναμεν ἀκίνητοι πρὸς τὴν θέαν ταύτην, πρὶν προβῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐρειπίων τὰ ὁποῖα μὰς περιεκύκλουν.

Τὰ ὑπάρχοντα τεῖχει τῆς ἀκροπόλεως ὑψοῦνται βεθαίως ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως εἰς τὴν ἦτο ἡ ἀρχαία, διότι ἡ θέσις αὕτη δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀλλάξη· ἀλλ' ἐνταῦθα καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἑφεσον τὰ τεῖχη ἐκτίσθησαν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους ἐκ τεμαχίων ἐν μέρει ἀρχαίων. Πανταχοῦ κομμάτια στηλῶν καὶ κισσοκρίων εἶναι προσηρμοσμένα εἰς τὸν τοῖχον. Πολλὰ δὲ τῶν λίθων τοῦ τεύχους φέρουν ἐπιγραφάς. Μία ἐξ αὐτῶν ἦτο χριστιανική· ἄλλη δὲ τις, ἣτις μὰς ἐφάνη καὶ περιέργως ἀνέφερε περὶ τῶν πέντε ἐρώτων τῶν ἀφιερωμένων εἰς τὴν γλυκεῖαν πατρίδα· ὁ Merimée ἔλαβεν ἀντίγραφον ταύτης καὶ ἐπραξὲ καλῶς, διότι ἀπαιτοῦνται κηῖμαι καλὰ, τῶν ὁποίων στεροῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἀθροίζοντες ἐπιγραφάς, διὰ νὰ τὴν φθάσῃ τις. Ἀφοῦ περιέργως ἐξέτασαμεν τὰ τεῖχη τῆς ἀκροπόλεως κατέβημεν εἰς τὴν πεδιάδα καὶ ἀπὸ χαράδραν εἰς χαράδραν διευθύνθημεν πρὸς τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Κυβέλης, ὅπου ἐφθάσαμεν μετὰ σφοδρᾶν ἀντίστασιν ἐναντίον ὀρμητικῆς προσβολῆς πέντε ἢ ἐξ κυνῶν τῶν Τουρκομάνων, οἵτινες ἐφαίνοντο ὅτι τὰ ἐφύλαττον. Οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι λευκοὶ κύνας ἡμιάγριοι ὡς οἱ νομάδες κύριοι τῶν, ὄρμησαν αἰφνης ἐναντίον μὰς ἀπὸ διάφορα μέρη. Ἡ θέα ἐνὸς πιστολίου διευθυνθέντος καθ' ἐνὸς ἐξ αὐτῶν δὲν τοὺς ἐσταμάτησε ποσῶς, ἀλλ' εἰδοποίησε τὰς γυναῖκας τῶν Τουρκομάνων, αἵτινες ἔτρεξαν καὶ μὰς ἔσωσαν ὁ κύων τοῦ μύλου, εἰς τὸν ὅποιον εἶχομεν διαφυκτερεύσει, με ἀξιοσημείωτον αἰσθημα τῶν φιλοξενικῶν καθηκόντων, με ἠρωϊκὸν θάρρος, ὄρμησε γενναίως νὰ μὰς ὑπερασπισθῆ· ἀλλὰ τί ἠδύνατο νὰ

κάμη εἰς ἐναντίον ἐξ ; ἤκούσαμεν τὰς φωνάς του, ἀλλὰ δὲν τὸν εἶδομεν ἐπανερχόμενον.

Ἐπὶ τέλους ἐφθάσαμεν εἰς τὸν ναὸν. Αἱ δύο στήλαι αἵτινες ἴστανται ὄρθιοι καὶ τὰ πολυάριθμα ἐρείπια τὰ κατὰ γῆς κείμενα προουσιάζουσιν ἐντελῆ τύπον τῆς ἀρχαίας Ἴωνικῆς τάξεως. Οὐδὲν ἀπλούστερον καὶ ὠραιότερον τῆς περιφερείας τῶν κοσμημάτων τῶν ὁποίων αἱ χαρίειςσαι σπειριεῖδεις γραμμαὶ ἐκτυλίσσονται εἰς τὰ δύο πλευρὰ Ἴωνικοῦ κιονοκράνου εἶναι τῷ ὄντι ἀπεικόνισμα στίχου Ὀμηρικοῦ. Ὁ Merimee ζωγραφίζων αὐτὰ τὰ κοσμήματα μοι ἐπεδείκνυε τὰς λεπτοτέρας καλλονὰς τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχιτεκτονικῆς, τὴν ὁποίαν ἐκτιμῶ ὑπερβαλλόντως. Ἐφείλκυσε δὲ ἰδίως τὴν προσοχὴν μου ἐπὶ τῆς ποικιλίας τῶν στολισμῶν ἐκάστου κιονοκράνου τῶν ὁποίων οὐδὲν ὁμοιάζεν ἐντελῶς πρὸς τὸ ἄλλο καὶ εἰς τὸν ναὸν τῆς Κυβέλης εἰς τὰς Σάρδεεις, καθὼς καὶ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος εἰς τὴν Μαγνησίαν. Ἀνεῦρον ἐκεῖ τὴν ἐλευθερίαν ἐκείνην τῆς Ἑλληνικῆς μεγαλοφυΐας, ἥτις δὲν κητέστρεφε ποσῶς τὴν ἐνόητα, ἀλλὰ παρῆγεν ἁρμόνιαν ζωηρὰν καὶ ζῶσαν.

Τοιαῦται εἶναι αἱ στήλαι τῶν Ἴωνικῶν ναῶν, ἐκ δὲ τοῦ λεπτοῦ τούτου χαρακτηριστικοῦ, ὡς καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων φαίνεται ὅτι ἡ τέχνη τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἐξάαιρετον ἀπεικόνισμα τῆς ποιησεώς των. Μὲ λύπην μας ἀπεχωρίσθημεν τῶν ὠραίων τούτων ἐρείπιων, διὰ νὰ δροσίσωμεν τὰ χεῖλημας ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ Πακτωλοῦ, τὸ ὁποῖον βέει εἰς τοὺς πόδας τοῦ ναοῦ. Ὁ Πακτωλὸς, τὸν ὁποῖον ὁ Σοφοκλῆς ὀνομάζει μέγαν εἶναι βυάκιον σήμερον.

Ἀφοῦ εἶδομεν τὴν Ἔφεσον, τὴν Μαγνησίαν, ἀφοῦ διέβημεν τὸν Τρωῶλον, ἀνέβημεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Σάρδεων, καὶ ἐπιόμεν ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ Πακτωλοῦ, τὸ ὁποῖον φοβοῦμαι ὅτι δὲν θὰ μᾶς κάμει πλουσιωτέρις, ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς Σμύρνην, διὰ νὰ προφθάσωμεν τὸ ἀτμόπλοιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ νὰ ἐπανεύρωμεν τὸν συνταξειδιώτην μας Κ. Λενορμάν, τοῦ ὁποῖου πολὺς ἠθάρτης ἠθάρτης τὴν στέρησιν τοῦ βλέμματός του καὶ τῶν γνώσεών του, καὶ τὸν λόγιον συνεργάτην του Κ. de Witte. Τοῦτο λοιπὸν ἐπράξαμεν ἐν μεγάλῃ ταχύτητι, ὥστε μετ' οὐ πολὺ ἐπανεἶδομεν τὰς θελκτικὰς πεδιάδας τὰς ὑπὸ τοῦ Μέλητος ἀρδευομένας, τὰ ἐκ βοιῶν δάση, θέαμα ἀληθῶς τερπνότατον, τὰ ὁποῖα ἀναμνηστικουσι τὰ ἐκ λεμονεῶν δάση τοῦ Σορρέντου, ἐκ χειρετῆσθαιμεν ἐκ νέου τὸν θαυμάσιον ὄρμον τῆς Σμύρνης, τὴν μεγαλοπρεπῆ κλιτῖδα τοῦ Ὀμήρου καὶ ἀνεχωρήσαμεν.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Ἡ ΕΙΚΟΣΤΗ ΠΕΜΠΤΗ ΜΑΡΤΙΟΥ.

Ὁ Ἄρης ἐσάλπισε
Τὸν μέγαν ἀγῶνα,
Καὶ πάλιν μᾶς ἔφερε
Τῆς δόξης τὸν κλώνον,
Καὶ εἶπε χαρμόσυνος.
Λάβετε αὐτόν!
Καὶ εἶπεν— Εἰς θάσκαν
Ἑλλάς, ἐκοιμάσο,
Πεινώσα, βρακένδυτος
Εἰς ὄρ' ἐπλανάσο,
Τὸν τάφον σου ἔβλεπες
Ἐμπρὸς ἀνοικτόν!

Πρὸς ὄλους ἰκέτιδας
Ἐτεινες χεῖρας,
Οἱ γόοι σου ἔφθανον
Μεγάρων τὰς θύρας
Τὸ δάκρυ σου ἔλουεν
Ἀλύσεις πικράς.
Πλὴν οἴμοι! τὴν δύστηνον
Σὲ ἄφησαν μόνον
Νὰ στένης, νὰ τήκεσαι
Ἐν μέσ' ἀλγηδόνων,
Σ' ἐπότισαν κύλικα
Ὀδύνης, ἀράς...

Ἑλλάς, δὲν ἀπέθανες,
Ὦ! πνέεις ἀκόμω,
Ἡ ὥρα σου ἔφθασε,
Μὲ φλέγον τὸ ὄμω
Ἀσπάσου τῆς πίστεως
Τὸν σώστην σταυρόν.
Μ' Ἀρήιον σάλπιγγα
Τὰ τέκνα σου κράξε,
Λαβὲ τὴν σημαίαν σου,
Τὰ ὄπλα σου δράξε,
Καὶ τρέξε, καὶ ὄρησον
Κατὰ τῶν ἐχθρῶν!

Ὦ! δίωκε ἄφοβος
Βαρβάρων τὰ στίφη,
Ὦ! κτύπα θανάσιμα
Μὲ ξίφος εἰς στήθη,
Ἀγάλλου, θριάμβευε
Ἡρώων πηγῇ!